

Eksterman en ekstervrouw: hoe zijn ze te onderscheiden?

Gert Baeyens

Hoewel ze heel vaak samen zijn te zien, op slechts enkele meters afstand van elkaar, is het niet altijd duidelijk te onderkennen wie de man en wie de vrouw is binnen het eksterpaar. Soms verschillen ze in grootte maar dan nog is het niet 100% zeker of de grootste van de twee het mannetje betreft. Ik heb in het voorjaar veel gepaarde exemplaren in handen gehad en door middel van kleurringen vastgesteld dat een oudere vrouw zwaarder en groter kan zijn dan een eerstejaars man. Gemiddeld weegt een ekster zo'n 250 gram en meestal zit het mannetje boven en het vrouwtje onder dat gemiddelde. Het komt echter geregeld voor dat een jonge man zich inhuwelijk bij een oudere territoriumbezitster en dan is het niet verbazingwekkend dat een vrouw van 260 gram een partner heeft van 230 gram. Het gewicht en de staartlengte nemen iets toe met de leeftijd. Die vrouw had, van staartpunt tot anus gemeten, een staart van ruim 25 cm terwijl haar nieuwbakken echtgenoot niet verder scoorde dan 22 cm. Uitwendige maten zeggen dus niet alles.

In het voorjaar is het onderscheid tussen man en vrouw Ekster veel gemakkelijker vast te stellen want alleen de vrouwtjes bedelen. De vrouwen broeden in hun eentje alle eieren uit en moeten in die periode op het nest gevoerd worden door de man. Reeds voordat het broeden begint, zelfs al voor de eileg, lopen vrouwtjes al bedelend hun partner achterna. Het volledige bedelgedrag ziet er uit als bij alle bedelende vogeljongen: beetje hurken, snavel omhoog en opensperren, vleugels horizontaal gespreid op en neer trillen en dat alles met een luid kirren. Maar de bedelceremonie wordt, zeker in het begin van het broedseizoen, niet altijd in vol ornaat getoond. Ekstervrouwtjes bedelen ook zonder de snavel te sperren; ze kirren dan alleen maar met soms een paar vleugeltrillingen erbij.

Dat laatste is verwarrend want ook mannetjes vertonen korte vleugeltrillingen en die hebben een heel andere betekenis. Ze zijn agressief bedoeld en worden geuit naar burens en indringers. Ekstermannen geven daar een heel ander geluid bij: een korte harde roep, veel donkerder van toon, een soort blaf lijkt het wel. Wie goed kijkt, ziet ook dat de vleugels niet echt trillen, maar dat ze heel snel in en uit worden geklapt. Even naar voren en terug. Of even omhoog en terug. Die in-en-uit-beweging wordt soms kort na elkaar vertoond, als een reeks vleugelflitsen. De snavel is recht vooruit naar de 'vijand' gericht en als deze niet snel te-

rugwijkt, volgt er ook daadwerkelijk een uitval. Dat doen bedelende vrouwtjes niet; de vleugels worden niet in- en uitgeklapt maar blijven tijdens het trillen gespreid uitstaan. Complicerend is ten slotte dat vrouwen ook agressief vleugelflitsen als ze een vrouwelijke rivaal uit het territorium willen verjagen. Maar het verschil in geluid, de korte harde roep versus het wat langer aangehouden kirren, maakt de herkenning ondubbelzinnig.

Een ander onderscheidend kenmerk in het voorjaar is het verschil in de mate van territoriumverdediging. Eksters verspillen bij het adverteren van hun territoriaal bezit sowieso weinig energie. Meestal beginnen ze de dag met 'boomtoopzitten', net als de zon opgaat. Ze zoeken de hoogste tak, spreiden de witte veren zo breed en bol mogelijk, en blijven minutenlang zitten. Het mannetje zit meestal bovenin en een meter of zo daaronder het vrouwtje. Ook dan laat de man zijn korte harde roep horen, tussen de lange of kortere schetters door. De man besteedt meer energie aan roepen en vlagvertoon dan de vrouw. Die heeft haar energie natuurlijk nodig voor het aanmaken van de eieren. Tijdens het foerageren, wat later op de dag, zet de man ook regelmatig de witte veren op en geeft zijn snelle vleugelflits en korte harde roep ten beste. Het vrouwtje is alleen bezig met bunkeren. Alleen bij het verjagen van burens en indringers zet ook de vrouw haar beste beentje voor, mits het een vijandin betreft. Vreemde mannen zijn voor haar geen vijanden, integendeel.

Want wie ooit gedacht had dat het eksterstelletje in zijn straat of park het toonbeeld van huwelijkse trouw voorstelt, heeft het mis. Kautjes ja, die zijn elkaar voor het leven trouw. Eksters daarentegen doen veel aan echtscheiding en vreemdgaan. Vooral tijdens de eileg moet een getrouwde eksterman zijn eigen vrouw geen minuut uit het oog verliezen want voor ie het weet krijgt ie ondergeschoven kinderen. Dat is de reden waarom, juist in het voorjaar, de eksterparen zo onafscheidelijk lijken. Als één van de twee wegvliegt, volgt de ander onmiddellijk en nu weet u het: de volger is de man.

Oproep voor Corviden-dia's in de stad

Ik zoek dia's van Eksters, Kauwen, kraaien en ander gaai-es in mensgemaakte milieus. Van wie kan ik tegen kostprijs een dia overnemen of van wie zou ik een dia mogen kopiëren? Uiteraard wordt bij elk gebruik ervan de naam van de fotograaf vermeld. Stuur een kaartje naar Piet Heinlaan 8, 2121 XB Bennebroek of bel tijdens kantooruren naar 023-5233528. Dank!